

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

INLEIDING

De openbare ruimte bestaat voor een groot deel uit kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekochte en/of tot stand gebrachte objecten die de infrastructuur vormen, waarop en waarin een gemeenschap functioneert en zich beweegt. Een kapitaalgoed heeft een langdurig economisch of maatschappelijk nut en wordt in stand gehouden door het uitvoeren van regulier en groot onderhoud of vervanging.

Kapitaalgoederen van de openbare ruimte

Een kapitaalgoed is een fysiek goed. De openbare ruimte bestaat naast de kapitaalgoederen uit veel verschillende onderdelen. De kapitaalgoederen vormen hierin de ruggengraat van de openbare ruimte. Kapitaalgoederen zijn van maatschappelijk belang en hebben een hoge financiële (vervangings)waarde.

Deze paragraaf beschrijft het onderhoudsniveau en daarmee het kwaliteitsniveau van de kapitaalinvesteringen in de gemeente Breda. Binnen de gemeente is deze onderverdeeld in de volgende categorieën:

- beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- beheer en onderhoud riolering
- beheer en onderhoud accommodaties
- beheer en onderhoud voertuigen

BEHEER EN ONDERHOUD VAN DE OPENBARE RUIMTE

Openbare ruimte is de fysieke ruimte in de stad en omliggende dorpen die voor iedereen vrij toegankelijk is. In deze ruimte vinden veel dagelijkse activiteiten plaats zoals verplaatsing van A naar B, ontmoeten, verblijven en recreëren. Plaatsen die onder de openbare ruimte vallen in Breda zijn onder andere straten, parken, pleinen, speeltuinen en de singels. In de openbare ruimte van de gemeente Breda kennen we 5 kapitaalgoederen. Het beheer en onderhoud in de openbare ruimte van de gemeente Breda heeft de volgende kapitaalgoederen:

- wegverhardingen
- civieltechnische kunstwerken
- openbare verlichting
- bomen
- waterwegen en -voorzieningen
- riolering*

*Het kapitaalgoed riolering heeft bijzondere wettelijke eisen en financiering en heeft daarom een eigen systematiek en beheer- en onderhoudsbenadering.

In de beleidsplannen van de gemeente staat hoe doeltreffend het beheer van de voorzieningen in de openbare ruimte moet zijn.

De kapitaalgoederen openbare ruimte nader toegelicht

In 2014 is door de gemeenteraad het Beleidskader kapitaalgoederen van de openbare ruimte vastgesteld. Daarmee is een plan goedgekeurd waarmee een voorziening is ingericht van 20 miljoen euro om in de periode van 2014-2021 het achterstallig onderhoud aan wegverhardingen weg te werken. Ook is een financiële impuls gegeven om het beheer en onderhoud van alle kapitaalgoederen op peil te houden en om zo de openbare ruimte in orde te houden. Daarnaast reserveren we jaarlijks middelen voor het regulier groot onderhoud. Belangrijk voordeel van deze werkwijze is dat we vanuit de beschikbare middelen toewerken naar planmatig onderhoud, vooruit gepland en geprogrammeerd in periodes van 10 jaar.

Evaluatie en actualisatie beleidskader

Naar verwachting in Q1 2021 wordt een evaluatie en actualisatie uitgevoerd. Het doel hiervan is om de uitvoering van het beleidskader af te zetten tegen het afgesproken kwaliteitsniveau en tegen de thema's: functionaliteit, veiligheid en kapitaalvernietiging.

Coalitieakkoord Lef en Liefde (2018-2022)

In het coalitieakkoord Lef en Liefde (2018-2022) is voor de leefbaarheid van de stad structureel € 2,1 miljoen per jaar extra uitgetrokken voor het schoon en heel kunnen houden van de kapitaalgoederen van de openbare ruimte.

Wegverhardingen

Breda heeft ruim 10 miljoen m² wegverharding, waaronder fietspaden, hoofdwegen en voetpaden. Sinds 2015 beheren en onderhouden we de wegen op een zogenaamd Bmin-niveau. Dit niveau houdt in dat de kwaliteit van de wegen zodanig is dat er geen onaanvaardbare risico's zijn voor de weggebruiker en schades waarvoor we aansprakelijk gesteld kunnen worden. Dit geldt nog niet voor de wegen die vallen binnen het op peil brengen (van achterstallig) onderhoudsprogramma tot 2022.

Het kwaliteitsniveau Bmin draagt bij aan optimaal, comfortabel, obstakelvrij en veilig gebruik. Bredanaars (en in het bijzonder kwetsbare Bredanaars) kunnen hun woning, winkels en andere voorzieningen zonder hinder en veilig bereiken. Klanten, werknemers en ondernemers kunnen winkels en bedrijven snel en comfortabel bereiken en recreanten en bezoekers moeten zonder hinder hun bestemming kunnen bereiken. Wegverharding en vooral de asfaltverhardingen worden tijdig en cyclisch onderhouden waardoor duur achterstallig onderhoud (kapitaalvernietiging) door niet of te laat uitvoeren van onderhoud zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Civiltechnische kunstwerken

De circa 450 civiltechnische kunstwerken beheren en onderhouden we op C-niveau. Het uitgangspunt is dat bruggen en viaducten veilig zijn en dat de kwaliteit voldoende is voor economisch optimaal (snel en comfortabel) gebruik. Het onderhoudsniveau C houdt ook in dat het beheer en onderhoud op een reactieve wijze wordt uitgevoerd. Dit leidt tot kapitaalsvernietiging. Voor het beheer en onderhoud hebben we begin 2020 het beheerplan vastgesteld. Hierin is opgenomen dat we het onderhoud de komende vijf jaar meer risicogestuurd gaan uitvoeren in plaats van het huidige reactieve beleid. Daarnaast stellen we in 2020 een plan op voor de vervangingsopgave. Daarin schetsen we ook een beeld van de investeringsmiddelen die nodig zijn voor toekomstige vervangingen.

Openbare verlichting

Veel van de ruim 40.000 lantaarnpalen en armaturen is aan onderhoud of vervanging toe. Met het regulier onderhoud werken we aan sociaal veilig, verkeersveilig en goed werkende openbare verlichting. Daarbij zetten we de laatste jaren meer in op verduurzaming. Energievretende, versleten armaturen vervangen we door ledverlichting. Bovendien vervangen we in de business case verduurzaming openbare verlichting 8.400 armaturen (en de versleten palen) in de periode 2017-2020 door ledverlichting. In het voorjaar van 2021 zijn er totaal zo'n 15.000 armaturen voorzien van ledverlichting. Voor de periode 2021-2030 is een plan uitgewerkt om de verduurzaming te continueren, hierin gaan we de resterende 25.000 armaturen vervangen door ledverlichting voor 2030. Tevens worden in dit plan zo'n 13.500 lichtmasten vervangen. Het plan zal eind 2020 aan de raad worden aangeboden middels een raadsvoorstel en is financieel verwerkt in de begroting 2021.

Bomen

Breda heeft bijna 90.000 bomen met gemiddeld een hoge leeftijd. Veel bomen moeten we vervangen. Het gemeentelijke plan bomen geeft houvast voor de herplant en vervanging van bomen. We maken onderscheid tussen waardevolle bomen, structuurbomen en omgevingsbomen. Het investeren om te zorgen dat bestaande boomstructuren niet verder afkalven en ze hun maatschappelijk, landschappelijke, verkeersgeleidende werking en ecologische waarde niet verliezen staat onder druk. Een ander probleem is wortelopdruk op plaatsen waar bomen te krappe groeiplaatsen hebben. Daarvoor werken we met een zogenaamd boomwortelprotocol. Met dit protocol geven we prioriteit aan locaties en nemen we tijdelijke boombesparende maatregelen. Met de evaluatie van het gemeentelijke plan bomen maken we de financiële consequenties inzichtelijk voor het wegwerken van de wortelopdruk in de komende jaren.

Het regulier onderhoudsplan (B-minniveau) gaat ervan uit dat de bomen vanuit de beschikbare middelen zo worden onderhouden dat ze hun aantrekkelijkheid als decor niet verliezen. Hier zit druk op door de klimaatveranderingen in de vorm van storm, droogte en ziekte en plagen. Waardevolle bomen, boomgroepen en boomstructuren worden op tijd en doorlopend beheerd en onderhouden én vervangen wat afkalving bij boomstructuren voorkomt.

Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) voeren we een wijziging door in de verwerking van grootschalige vervanging van bomen. In het verleden financierden we deze vanuit de onderhoudsvoorziening, op grond van het BBV moeten we deze activeren en is deze vervanging opgenomen als investering.

Waterwegen en watervoorzieningen

Breda heeft ongeveer 290 km waterlopen, 80 km duikers en diverse vijvers, plassen, havens, overige watervoorzieningen zoals watertappunten, bluswatervoorzieningen en waterspeelplekken. Met de vaststelling van het coalitieakkoord Lef en Liefde, het beheerplan waterwegen en watervoorzieningen en het vaststellen van de begroting 2021 is budget beschikbaar om het beheer en onderhoud op C-niveau te beheren en onderhouden. Dit betekent dat de waterwegen en watervoorzieningen veilig zijn. Voor waterwegen geldt vooral dat het water voldoende kan stromen en voldoende diep is om water af te voeren of om in te varen. Waterrecreatie wordt hierbij parallel opgepakt. Technisch gezien is sprake van een grote achterstand bij het op peil houden van de kwaliteit van kantbeschoeiingen en het baggeren. Deze achterstand kunnen we de aankomende periode inhalen met de beschikbare middelen en het vastgestelde kwaliteitsniveau. In het vastgestelde beheerplan staat de samenhang van het beheer en onderhoud van de waterwegen met waterschap Brabantse Delta. Afgelopen periode is een eerste stap gezet in het preventief of cyclisch beheer en onderhoud. Calamiteiten lossen we nog reactief op.

BEHEER EN ONDERHOUD RIOLERING

Het Stedelijk Waterplan 2019-2023 (SWP) beschrijft het beheer en onderhoud van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hierbij is er een combinatie van instandhouden en verbeteren van het huidige systeem. De gemeente is met 1.300 km rioolbuizen en 800 grote en kleine gemalen verantwoordelijk voor het transport van rioolwater van de huizen naar de rioolwaterzuivering van het waterschap. Daarnaast heeft de gemeente verschillende regenwaterriolen, sloten en wadi's voor het verwerken van regenwater en is de gemeente aanspreekbaar voor grondwateroverlast in de openbare ruimte. In het SWP is beschreven dat de gemeente sterk insteekt op het herstellen van het natuurlijk watersysteem door te ontharden en vergroenen, door af te koppelen en door communicatie inwoners en bedrijven te motiveren om ook duurzaam met water om te gaan. De aankomende jaren kenmerken zich dan ook in het uitvoeren van (werk met werk) projecten waarbij klimaatadaptieve inrichting wordt bereikt en waarbij de assets op orde zijn. Ondersteuning van de raad voor het SWP met het aannemen van moties over communicatie en participatie naar bewoners en bedrijven en andere partners binnen het stedelijk water betekent dat dit expliciet verder wordt opgepakt. Hieronder valt bijvoorbeeld het verbreden van de groen daken subsidie in een subsidie voor water en groen en het grote succes dat deze heeft opgeleverd. Daarnaast is gezamenlijk met waterschap Brabantse Delta een aanpak beoogd rondom grote lozers in ons beheergebied. Hierbij past ook de verbreding van structurele communicatie (voor kinderen, volwassenen en bedrijven) en een verdere verdieping van de Week van ons Water en de rioolwandelingen in de oude Vest. Daarnaast worden bewoners en bedrijven zelf gevraagd om op eigen grond maatregelen te nemen alvorens de gemeente aan te spreken. De gemeente werkt gericht aan het verbeteren van de systemen op openbaar terrein op het gebied van energiebesparing en circulaire economie.

BEHEER EN ONDERHOUD ACCOMMODATIES

Onderhoud

Voor het bouwkundig onderhoud werken we met conditie afhankelijk onderhoud (NEN 2767). In 2012 (CO 40848) stelde het college het gemiddelde onderhoudsniveau vast op niveau 3 (redelijk). Hierbij zijn waardebehoud en de bedrijfsvoering geborgd. Voor het civiel- en cultuurtechnisch onderhoud van buitensportcomplexen (excl. opstallen) houden we de lijn sober en doelmatig aan. We sluiten hierbij aan bij het groenbeheersysteem dat uitgaat van de wettelijk verplichte BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en IMGeo (Informatiemodel Geografie). Voor sportaccommodaties zijn de normeringen van NOC*NSF en overkoepelende sportbonden van toepassing, die door Kiwa Isa Sport zijn vastgelegd in het handboek voor sportaccommodaties. De meerjarenonderhoudsplannen actualiseren we tenminste 1 keer in de 5 jaar. Naast het planmatig onderhoud voeren we jaarlijks ook de keuringen, controles en het correctief onderhoud uit.

Wet- en Regelgeving

Naast het reguliere onderhoud moet het gemeentelijk vastgoed voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. Voor veiligheid zijn er 5 aandachtsgebieden waar we maatregelen inventariseren en treffen:

- elektra
- legionellabeheersing
- brandveiligheid
- asbest
- dakveiligheid

Ook het gedrag van de gebruiker/huurder krijgt daarin een rol. De gemeente treedt in deze rol niet op als overheid maar als rechtspersoon.

Elektra

We willen veilige gebouwgebonden installaties. Gecontracteerde aannemers voeren daarom inspecties en noodzakelijk herstel voor ons uit. Dit doen zij met het Programma van Eisen Veiligheidsinspecties voor elektrische installaties, Uneto-VNI, 2015. Het doel van de inspectie is te beoordelen of de installatie voldoet aan de eisen van NEN 1010.

Legionellabeheersing

Waterinstallaties inspecteren en herstellen we volgens NEN 1006. Het Drinkwaterbesluit en de Regeling Legionellapreventie in drinkwater en warm tapwater hebben twee soorten installaties: prioritaire en niet-prioritaire installaties. De gemeente voert als eigenaar van 11 gebouwen met prioritaire installaties de verplichte beheersmaatregelen uit. Van niet-prioritaire installaties controleren we jaarlijks de keerkleppen, de watertemperatuur en het dagelijks gebruik van de betreffende tappunten.

Brandveiligheid

Met het laten uitvoeren van brandscans zijn we gestart met inspecties van de gebouwen om de brandveiligheid op een aanvaardbaar niveau te houden. De maatregelen voeren we naar prioriteit en urgentie uit. Voor het uitvoeren van de noodzakelijke maatregelen sluiten we zo veel mogelijk aan bij de uitvoering van andere projecten zoals de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen. Het is efficiënt om dit te koppelen en zo storen we de gebruiker zo min mogelijk. Inmiddels zijn de eerste maatregelen bij panden uitgevoerd. Brandveiligheid verdient continue aandacht. Om deze reden stellen we voor het borgen van brandveiligheid een borgingssystematiek op.

Asbest

Al het gemeentelijk vastgoed dat beheerd wordt door Vastgoedbeheer, is geïnspecteerd op de aanwezigheid van asbest. Voor panden waar asbest niet verwijderd kon of hoeft te worden, is een asbestbeheersplan opgesteld. Deze plannen zijn en worden gedeeld met de belanghebbende partijen.

Dakveiligheid

Vanuit de zorgplicht van vastgoedeigenaar en opdrachtgever van aannemers is veilig werken op daken noodzakelijk. De aannemer moet in staat worden gesteld om volgens de Arbo-wetgeving veilig te kunnen werken. Op platte daken worden steeds meer installaties geplaatst. Door het uitvoeren van onderhoud aan deze installaties worden voor platte daken van gebouwen waar VGB een onderhoudsplicht heeft, risico-inventarisaties gemaakt omtrent veilig werken op daken en worden de daaruit voortvloeiende maatregelen uitgevoerd.

Duurzaamheid

Breda wil in 2044 een energieneutrale gemeente zijn. Een speerpunt is het verduurzamen van het gemeentelijk gebouwenbestand. De volgende doelen stelden we hiervoor vast:

1. Het maken van gemiddeld 2 labelstappen in 2020 over het totale gebouwenbestand.
2. Het bereiken van gemiddeld label A (energie-index <1,05) in 2030 over het totale gebouwenbestand.
3. Alle gebouwen gemiddeld energieneutraal in 2044.

Met een kosteneffectieve aanpak kunnen we via rendabele investeringen en de inzet van onderhoudsmiddelen op korte termijn voor 75 gebouwen bovenstaande doelen halen en 40% energie besparen.

Voor accommodaties die in de verkoop staan geven we weinig uit (in het kader van onderhoud, wet en regelgeving en duurzaamheid).

Beleidskaders

- Visie op Vastgoed (februari 2017)
- Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase Vastgoedportefeuille
- Nota Sportaccommodaties en Financiën
- Nota Bewegingsruimte
- Team Breda Uitvoeringsprogramma 2017/2022

Kerncijfers

	aantal m2 bvo	aantal objecten
Afvalservice	5.904	7
Bibliotheken/Nieuwe Veste	12.767	4
Binnensport	26.882	22
Buitensport	28.578	29
Cultureel erfgoed	2.950	5
Cultuur (museum, theater, atelierruimten)	12.362	8
Diversen	7.717	12
Kinderopvang	2.819	5
Maatschappelijke opvang	6.718	3
MFA's/Bredescholen	25.434	5
Onderwijs/educatief overig	2.364	5
Stadskantoren/gemeentehuis	36.336	4
Uitvoering (District)sposten	4.327	6
Veiligheid	8.478	2
Wijkcentra	9.343	14
Wijkzaken (Speeltuinen/zwemplassen)	354	12
Zwembad/ijsbaan	25.434	7
	218.767	150

BEHEER EN ONDERHOUD VOERTUIGEN

In Breda schaffen we verantwoord zo duurzaam mogelijke voertuigen aan. Nog niet voor alle werkzaamheden zijn elektrische varianten en/of andere technieken beschikbaar. We stappen over, zodra dit technisch wel het geval is en voertuigen zijn afgeschreven. Tot die tijd blijven dat voor deze werkzaamheden de meest milieuvriendelijke diesels. Eind 2019 hebben we het convenant zero-emissie Reiningsbranche ondertekend. Met de ondertekening van dit convenant committeren we ons aan de afspraak om te streven naar de aankoop van emissievrije reinigingsvoertuigen vanaf 1 januari 2030 of zoveel eerder als mogelijk. Dit convenant heeft betrekking op alle reinigingsvoertuigen van onze gemeente, zoals inzamelvoertuigen, veegmachines en afvalbakkenwagens.

Het gemeentelijke wagenpark bestaat uit:

- 43 inzamelwagens, waarvan 2 op waterstof, 2 vol hybride, 20 diesel met elektrische opbouw en 19 volledig diesel
- 14 haakarm-kraanwagens volledig op diesel
- 6 lichte vrachtwagens volledig op diesel
- 4 zware aanhangwagens
- 89 bedrijfswagens, waarvan 22 volledig elektrisch, 5 cng (aardgas) benzine, 5 benzine en 57 volledig diesel

De nieuwwaarde hiervan is ca € 18 miljoen. De afschrijvingsperiode ligt gemiddeld op 9 jaar. De jaarlijkse vaste kosten voor onderhoud, brandstof, afschrijving, rente en verzekering zijn € 3,7 miljoen.

Verder zijn er in het machinepark nog ongeveer 41 rijdende machines, 85 items voor de winterdienst en 1.900 andere items.

Aan het gemeentelijke deel van het wagen- en machinepark wordt dat van de ATEA-groep toegevoegd. Daarbij gaat het om: 71 bedrijfswagens (12 benzine, 3 CNG en 56 diesel), 10 rijdende machines en 1.500 andere items.

